

Проблеми ефективності державного управління в сфері української ювелірної галузі

Актуальність розгляду питання ефективності державного управління в сфері регулювання української ювелірної галузі продиктована значним інвестиційним потенціалом галузі та зацікавленістю в розвитку її експортно-імпоротної діяльності. У статті здійснено огляд сучасного стану української ювелірної галузі, проаналізовано ключові економічні показники. Проведено ґрунтовний аналіз заходів державної політики, спрямованих на подолання кризи в галузі, а також розроблено програму дій з її відродження та розвитку.

Ключові слова: державне управління; українська ювелірна галузь; дорогоцінні метали; динаміка українського експорту та імпорту; ювелірні вироби в структурі роздрібного та оптового товарообороту; заходи державної політики; дерегулювання ювелірної галузі; негативні ефекти; програма дій з відродження ювелірної галузі.

КИРИЧЕНКО Є.М.

Проблемы эффективности государственного управления в сфере украинской ювелирной отрасли

Актуальность рассмотрения вопроса эффективности государственного управления в сфере регулирования украинской ювелирной отрасли продиктована значительным инвестиционным потенциалом отрасли и заинтересованностью в развитии ее экспортно-импортной деятельности. В статье рассмотрено современное состояние украинской ювелирной отрасли, проанализированы ключевые экономические показатели. Проведен тщательный анализ мер государственной политики, направленных на преодоление кризиса в отрасли, а также разработана программа действий по ее возрождению и развитию.

Ключевые слова: государственное управление; украинская ювелирная отрасль; драгоценные металлы; динамика украинского экспорта и импорта; ювелирные изделия в структуре розничного и оптового товарооборота; меры государственной политики; дерегулирование ювелирной отрасли; негативные эффекты; программа действий по возрождению ювелирной отрасли.

KYRYCHENKO Y.M.

Problematic issues of public administration efficiency in Ukrainian jewelry industry

The relevance of the public administration efficiency in the regulation of Ukrainian jewelry industry is dictated by significant investment potential of the industry and the interest in development of its export-import activities. The article considers the current state of Ukrainian jewelry industry with key economic indicators. A thorough analysis of public policy measures aimed at overcoming the industry crisis has been carried out, as well as the Action Plan for its revival and development has been proposed.

Key words: public administration; Ukrainian jewelry industry; precious metals; dynamics of Ukrainian exports and imports; jewelry in the structure of retail and wholesale turnover; public policy measures; deregulation of the jewelry industry; negative effects; Action Plan for revival and development of the jewelry industry.

Постановка проблеми. Ефективне державне управління передбачає застосування широкого інструментарію заходів як обмежувачого, так і стимулюючого характеру. Економічна історія засвідчує, що неоліберальна економічна політика може бути так само згубною для країни, як і державний монополізм. Економічна політика держави не мо-

же зводиться виключно до неоліберальних заходів дерегуляції й масової приватизації, чи до заходів обмеження економічної діяльності суб'єктів господарювання, обмеження прав власності тощо. Поки світова економічна думка зазнає змін під впливом глобальних економічних криз і зростання класової нерівності, балансує між нео-

лібералізмом, поміркованою гетеродоксією, і переосмислюючи теоретичну спадщину М. Кейнса, українській політичній та науковій еліті варто визначитись із пріоритетами розвитку національної економіки, сконцентрувавшись на внутрішньодержавних проблемах. Саме неефективність державного управління, популізм та непродумане запозичення західного досвіду й іноземної економічної думки призвели до структурних диспропорцій економіки України, її тінізації, олігархізації та перетворення на «економіку блату».

Актуальність розгляду питання ефективності державного управління в сфері регулювання української ювелірної галузі продиктована значним інвестиційним потенціалом галузі та зацікавленістю в розвитку її експортно-імпоротної діяльності. Ефективне функціонування механізмів державного управління в ювелірній галузі є важливим завдяки: проблемам та перспективам розвитку галузі в період стагнації, привабливості українського ювелірного ринку для іноземних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем розвитку ювелірної галузі України, а також аналізом ефективності заходів державного регулювання в галузі займалися такі вчені, як Ю.М. Попівняк [1], А.В. Скубіліна [2], Т. М. Артюх, І.В. Григоренко [3]. Механізмам державного регулювання розвитку ювелірної галузі України присвячена дисертація К.В. Єфремової [4]. Актуальна інформація щодо стану ювелірної галузі України представлена на офіційних сайтах Союзу ювелірів України, Державної служби статистики України, Національного банку України.

Розгляду сучасного стану ювелірної галузі в контексті впливу заходів державного управління приділено недостатньо уваги. Крім того, у значених вище авторів відсутній аналіз динаміки розвитку галузі в довгостроковому періоді, а також аналіз факторів, що негативним чином вплинули на її розвиток. Відсутня й чітка програма дій по відродженню галузі та сприянню її експортно-імпортній діяльності.

Метою даної статті є: продемонструвати на прикладі окремої галузі промисловості, як неефективність державного управління та упереджене ставлення державних органів влади до виробників галузі може призвести до поступового винищення галузі, а також руйнації її експортного потенціалу.

Цілями даної статті є: огляд сучасного стану галузі та аналіз ключових економічних показників;

здійснення ґрунтовного аналізу заходів державної політики, спрямованих на подолання кризи в обраній галузі; розробка програми дій з відродження галузі та сприяння її розвитку.

Об'єктом дослідження виступає українська ювелірна галузь, що обрана з наступних причин:

- українська ювелірна галузь має значний експортний та інвестиційний потенціал, і могла б приносити чималі надходження до державного бюджету, однак перебуває в занепадаючому стані, не в змозі тягнути податковий тягар;

- розвиток ювелірної галузі промисловості традиційно залежить не стільки від стану сировинно-матеріальної бази, скільки від модернізації технологічно-майнової бази, тобто основою її розвитку є технології, а не сировина;

- українська ювелірна галузь протягом економічних реформ 2014–2018 рр. постає майданчиком державних експериментів із запровадження заходів полегшення ведення бізнесу;

- українська ювелірна галузь розглядається державними органами в контексті розвитку мінерально-сировинної бази України [5], що помилково призводить до віднесення виробленої ювелірної продукції до сировинної складової ВВП, а не переробної;

- українська ювелірна галузь ніколи не входила до переліку галузей стратегічного значення, що ускладнює процес її дослідження за рахунок незначної кількості наукових робіт, присвячених різним аспектам її розвитку, однак це й робить її цікавою;

- відповідно до норм міжнародного права, Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері здійснення господарської діяльності, пов'язаної з обігом дорогоцінних металів та каміння (Кімберлійський процес, Міжнародна асоціація пробірних палат), що має сприяти розвитку експортної діяльності галузі, а в результаті експорт тільки падає.

Обраний період дослідження державної політики в галузі: 2014–2017 рр., як роки структурних змін в економіці в результаті євроінтеграційних процесів України, війни на Донбасі; як роки активних економічних і політичних реформ.

Виклад основного матеріалу. Огляд сучасного стану галузі та аналіз ключових економічних показників. Через складні умови функціонування, українська ювелірна галузь перебуває в стані стагнації. Це доволі закрита галузь, де станом на 2018 рік обмежений експортно-імпортний потенціал та ефективні шляхи залучення іноземного

капіталу. Після кризи 2008–2009 років, її зростання та розвиток майже припинилися. Оскільки вітчизняні виробники практично не мають виходу на зовнішні ринки, обсяги виробництва ювелірних виробів цілком залежать від внутрішнього попиту. Попит на ювелірні вироби на українському ринку залежить від рівня доходів та заощаджень населення, тому, відбувається стійке зниження ділової активності учасників ринку ювелірної продукції, а також показників ефективності їх діяльності. Відсутність активної експортної діяльності в галузі також призводить до старіння технологій та зниження якості виробленої продукції.

Потреби галузі в дорогоцінних металах забезпечуються лише на 0,25% за рахунок власного видобутку, на 55% – поставок імпоротної сировини, на 45% – давальницької сировини, інше – переробка брухту ювелірних виробів та відхо-

дів виробництва [3]. Процес виробництва ювелірного виробу на українському підприємстві починається не з видобутку, а з обробки (афінажу) імпортованих благородних металів та дорогоцінного каміння, в тому числі огранування алмазів у діаманти, і не має безпосереднього зв'язку з розробкою мінерально-сировинної бази країни.

Скориставшись останніми даними Державної служби статистики України, розглянемо динаміку українського експорту ювелірних виробів та їх частин з дорогоцінних металів чи металів, плакованих дорогоцінними металами (рис. 1).

Експорт ювелірних виробів стрімко падає починаючи з 2010 року, найгірший показник становить 2 639,743 тис. дол. США станом на 2015 рік. Дані свідчать про те, що галузь за показниками експорту так і не змогла досягти показників докризового рівня.

Динаміка українського експорту ювелірних виробів та їх частин з дорогоцінних металів чи металів, плакованих дорогоцінними металами (2006–2015), тис. \$.

Джерело: <https://regulation.gov.ua/catalogue/index-item/id6681/data>

Таблиця 1. Динаміка українського імпорту та експорту ювелірних виробів та їх частин з дорогоцінних металів чи металів, плакованих дорогоцінними металами (2006–2015), тис. \$, кг. Порівняльна таблиця

Роки	Експорт		Імпорт	
	\$ тис.	кг	\$ тис.	кг
2006	7 325,15	818	17 765,62	5 030,07
2007	12 000,127	1 097,957	25 992,997	5 255,77
2008	14 370,427	1 014,182	44 238,621	133 091,85
2009	10 236,179	1 041,597	12 372,672	31 811,045
2010	8 943,925	1 242,041	14 487,837	4 248,107
2011	9 342,377	887,338	17 040,969	3 271,428
2012	7 033,746	612,478	16 121,539	5 083,578
2013	6 396,051	1 598,534	17 436,519	4 068,878
2014	4 360,875	1 902,222	12 167,341	3 459,633
2015	2 639,743	734,249	10 347,529	3 112,915

Джерело: складено автором на основі даних Держстату. <https://regulation.gov.ua/catalogue/index-item/id6681/data>

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Порівняльна таблиця (табл. 1) динаміки експорту та імпорту свідчить про від'ємне торговельне сальдо, із суттєвим дисбалансом експортно-імпортних операцій. У період з 2006–2015 рр. імпорт в абсолютному та вартісному вираженні суттєво перевищує експорт. З 2012 року розрив між експортом та імпортом зростає: різниця у вартісному вираженні складає 56,37%, 63,32%, 64,16%, 74,5% відповідно.

Однак, обсяги імпорту ювелірних виробів також стрімко зменшуються, що свідчить про падіння споживчого попиту та кризові явища в галузі. В 2015 році обсяг імпорту ювелірних виробів скоротився на 39,3% порівняно з 2011 роком, і на 76,6% порівняно з 2008 роком.

У зв'язку з обранням євроінтеграційного вектору розвитку та розірванням відносин із країнами СНД, українські виробники втратили традиційні ринки збуту та змушені переорієнтуватися на висококонкурентний європейський ринок. За останніми даними Представництва ЄС в Україні, у 2017 році в країні ЄС було експортовано близько 270 кілограмів ювелірних виробів українського виробництва. Мова йде про вироби з дорогоцінних металів та металів, вкритих або інкрустованих дорогоцінним металом. Топ-5 європейських країн-імпортерів українських ювелірних виробів в ЄС: Німеччина, Польща, Словаччина, Литва, Болгарія [6].

Наступними важливими показниками є частка ювелірних виробів в структурі роздрібного (табл. 2) та оптового товарообороту (табл. 3) українських підприємств.

Як бачимо з табл. 2, частка ювелірних виробів в структурі роздрібного товарообороту українських підприємств в 2005–2011 рр. була незмінною, складаючи 0,3%. Однак, з 2012 року вона впала до 0,1%. За останніми даними Державної служби статистики за 2016–2017 рр., частка ювелірних виробів в структурі оптового товарообороту прямує до нуля (табл. 3).

За відсутності державної підтримки та значного податкового тиску на виробників, залежності доходів підприємств виключно від динаміки на внутрішньому ринку, постає проблема залучення інвестиційних коштів. Станом на 2018 рік, галузь залишається закритою для іноземних інвесторів через адміністративно-правові бар'єри, зокрема через невизнання в Україні Спільного пробірничого клейма (Common Control Mark – CCM), що створює перешкоди для заснування спільних підприємств, розвитку міжнародної виробничої кооперації. Варто зазначити, Державна служба статистики України не надає статистичних даних щодо прямих іноземних інвестицій (ПІІ), залучених у ювелірну галузь, що підтверджує існування проблеми належного державного контролю за галуззю, а також станом її особливостями її функціонування. Skorистаємося даними щодо обсягу прямих інвестицій (акціонерного капіталу), залучених у металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування. Станом на 2017 рік, ПІІ скоротилися до 1497,9 млн. дол. США, порівняно з 3354,6 млн. дол. США в 2014 році [7].

Таким чином, українська ювелірна галузь, перебуваючи в надзвичайно скрутному становищі

Таблиця 2. Ювелірні вироби в структурі роздрібного товарообороту підприємств в Україні 2005–2016 рр. (млн. грн.)

Роки	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Вироби ювелірні	320	427	509	699	634	747	877	974	644	627	365	385
У % до підсумку (100%)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1

Джерело: складено автором на основі даних Держстату. https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2017/sr/tsrtp/tsrtp_u/tsrt_u_0917.htm

Таблиця 3. Ювелірні вироби в структурі оптового товарообороту підприємств в Україні 2016–2017 рр. (тис. грн.)

Вироби ювелірні	Оптовий товарооборот		
	Роки	тис. грн.	у % до підсумку (100%)
2016		335509,8	0,0
2017		74621,3	0,0

Джерело: складено автором на основі даних Держстату. https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2007/sr/sot/sot_u/sot2006_u.htm

щі, потребує дієвих антикризових заходів з боку держави.

Аналіз заходів державної політики, спрямованих на дерегулювання ювелірної галузі

З метою подолання кризових явищ всередині галузі, в період з 2014–2017 рр. державою були здійснені наступні заходи:

1. Ліквідовано Державну пробірну службу Постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. №442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». Функції з реалізації державної політики у сфері державного пробірного контролю покладено на Міністерство фінансів, а функції із захисту прав споживачів виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння – на Державну службу з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [8].

2. Скасовано придбання торгового патенту на побутові послуги для здійснення ремонту, обміну, виготовлення ювелірних виробів у рамках Податкової реформи з січня 2015 року (Закон від 28.12.2014 р. №71–VIII).

3. Прийнято Закон України від 01.07.2015 р. №569–VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо застосування реєстраторів розрахункових операцій», згідно з яким учасники ювелірного ринку, які є фізичними особами–підприємцями, застосовують спрощену систему оподаткування та є платниками єдиного податку III групи за ставкою 5% доходу (виручки), мають право не вести облік товарних запасів у місцях зберігання та/або реалізації товарів. Зокрема, це стосується товарів що знаходяться в обігу та первинних прибуткових документів, які підтверджують передачу товарів від постачальника [9].

4. Скасовано «Інструкцію про порядок одержання, використання, обліку та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння», від 28 квітня 1998 року, згідно з Наказом Міністерства фінансів № 587 22.06.2015 року: «облік дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, виробів з них та матеріалів, що їх містять (далі – дорогоцінні метали і дорогоцінне каміння), провадиться суб'єктами господарювання, які здійснюють операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, на підставі внутрішніх інструкцій, що розробляються

ними самостійно з урахуванням методичних рекомендацій, затверджених Міністерством фінансів України» [10].

Ефективність заходів державної політики залежить від переважання позитивних ефектів від її впровадження над негативними, тобто важливий кінцевий результат: чи була досягнута поставлена мета. У даному випадку, мета не була досягнута, оскільки негативні ефекти від впровадження зазначених вище заходів державної політики призвели до цілковито протилежного результату: зарегульованості галузі та ускладнення ведення бізнесу суб'єктами господарювання. Отримані ж позитивні ефекти органи державної влади вкорінили вжиттям певних «контрзаходів».

Проаналізуємо докладніше негативні ефекти від впровадження зазначених заходів:

1. Ліквідація Державної пробірної служби.

По–перше, внаслідок ліквідації Державної пробірної служби нові виробники ювелірних виробів не можуть вийти на ринок, адже припинено здійснення щорічної обов'язкової реєстрації відбитків іменників – спеціальних знаків, що засвідчують виготовлювачів ювелірних виробів. Припинення реєстрації призводить до штучного перешкоджання входженню на ринок суб'єктів господарювання – виготовлювачів ювелірних виробів та обмеження щодо здійснення господарської діяльності.

По–друге, проблематичним постає питання відсутності системи внутрішнього контролю за обігом ювелірних виробів, який забезпечувала Державна пробірна служба шляхом планових та позапланових перевірок ювелірних підприємств, під час яких весь ювелірний товар підлягав геологічній експертизі. Якщо інформація, що була вказана в сертифікаті Кімберлійського процесу, не підтверджувалась, проводилися додаткові перевірки або алмази поверталися постачальнику [8]. На сьогодні, ані Державна фіскальна служба, ані Міністерство фінансів не можуть виконувати зазначені функції.

По–третє, ліквідація Державної пробірної служби призводить до унеможливлення здійснення євроінтеграційних прагнень учасників ювелірного ринку з метою реалізації експортного потенціалу вітчизняної ювелірної галузі. Мова йде про приєднання України до Європейської Конвенції з випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів (Відень, 1972), яка передбачає можливість клеймування на території

України ювелірних виробів вітчизняного виробництва Спільним Пробірним Клеймом, що значно спростило би виведення українських товаровиробників на ринки країн – учасниць Конвенції [8].

2. Скасування придбання торгового патенту на побутові послуги для здійснення ремонту, обміну, виготовлення ювелірних виробів.

Позитивний ефект від впровадженого заходу повністю нівелюється запровадженням державою в 2016 році 10%-го збору на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування з ювелірних виробів на сферу оптової та роздрібної торгівлі. Відповідно до зауважень Союзу ювелірів України, реалізація цієї новації остаточно знищить вітчизняний ювелірний бізнес, в якому в 2010–2011 рр. легально працювали 8434 суб'єкти господарювання, а в 2016 році лише 2916 [9].

3. Запровадження спрощеної системи оподаткування для фізичних осіб–підприємців, які є учасниками ювелірного ринку.

Позитивний ефект нівелюється прийняттям Постанови Кабінетом Міністрів від 16 березня 2017 року «Про затвердження переліку груп технічно складних побутових товарів, які підлягають гарантійному ремонту (обслуговуванню) або гарантійній заміні, в цілях застосування реєстраторів розрахункових операцій» [11]. Згідно з цією Постановою, фізичним особам–підприємцям, платникам єдиного податку III групи, доведеться укладати договори про постачання касової техніки та про її сервісне обслуговування з метою подальшої реєстрації в органах Державної фіскальної служби. Відповідно, дана постанова знищує спрощену систему оподаткування для ювелірів, додатково покладаючи на них фінансовий тягар щодо встановлення РРО.

4. Скасування «Інструкції про порядок одержання, використання, обліку та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння», від 28 квітня 1998 року, згідно з Наказом Міністерства фінансів № 587 22.06.2015 року [12].

Скасування Інструкції передбачало спрощення ведення обліку товарних запасів для ювелірів. Виробники, які належать до III групи платників єдиного податку, за цим Наказом, можуть не мати на товари, що знаходяться в обігу, первинних прибуткових документів, які підтверджують передачу товарів від постачальника. Однак, здійснення обліку дорогоцінних металів та камін-

ня досі залишається складним і обтяжливим, через складнощі функціонування спрощеної системи оподаткування.

Таким чином, усі проаналізовані вище заходи державної політики з реформування галузі призводять швидше до її вимирання. Як казав Семюель Джонсон: «Благими намірами вимощена дорога в пекло».

На жаль, Асоціація «Союз ювелірів України» – єдина організація, що представляє інтереси виробників ювелірної продукції, не спроможна захистити права ювелірів як через брак фінансування, так і брак важелів впливу. Відсутність конструктивного діалогу між владою та бізнесом призводить до: тінізації діяльності ювелірних підприємств; зменшення обсягів виробництва; зростання цін на ювелірні вироби; випуску неякісної ювелірної продукції із численними домішками в золотому сплаві, які становлять загрозу для здоров'я людини; розповсюдження контрафактної та контрабандної продукції з Туреччини, Росії та Китаю на внутрішньому ювелірному ринку через їхню дешевизну. По суті, держава своїми дискримінаційними «правилами гри», створила умови для перетворення законослухняних платників податків на шахраїв та контрабандистів, не помічаючи при цьому, що сама перетворилась на «бандита–гастролера».

Розробка програми дій з відродження ювелірної галузі

Варто зауважити, що процес відновлення галузі триватиме не один десяток років, і це за умови, що перші кроки будуть здійснені негайно, оскільки відбувається старіння технологічно–майнової бази та, найголовніше, втрата людського капіталу – кваліфікованої робочої сили, носія знань, інновацій. Тому, надзвичайно гостро постає питання запровадження державної програми розвитку галузі.

Задля відродження української ювелірної галузі необхідно вирішити наступні ключові проблеми, спричинені неефективністю механізмів державного управління:

Надмірне податкове навантаження на учасників ювелірного ринку.

Необхідно скасувати 10% збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування з ювелірних виробів на сферу оптової та роздрібної торгівлі, а також зменшити збір на державне пенсійне страхування під час подачі прикрас на таврування в Пробірну палату з 10% до 5%.

Не менш важливою є відміна дискримінаційної норми щодо встановлення РРО для фізичних осіб–підприємців, які підпадають під спрощену систему оподаткування, адже закон має бути однаковим для всіх.

Адміністративно–правові бар'єри реалізації експортного потенціалу вітчизняної ювелірної галузі.

Закритість українського ювелірного ринку для іноземних інвесторів, зокрема через невизнання в Україні Спільного пробірної клейма.

Вирішення цих двох проблем полягає в приєднанні України до Конвенції з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів (Convention on the Control and Marking of Articles of Precious Metals), що призведе до наступних позитивних ефектів:

Реалізації експортного потенціалу вітчизняних виробників. Забезпечення відкритого доступу на ринки 19 інших країн–учасниць Конвенції ювелірної продукції, виготовленої в Україні, без додаткового клеймування в країнах призначення.

Відкриття доступу на ринок України ювелірної продукції, виготовленої в країнах–учасницях Конвенції, без додаткового клеймування державним пробірним клеймом України, що призведе до здешевлення імпорту (за розрахунками Союзу ювелірів України, частка імпортованої продукції на ринку зросте до 10%).

Залучення іноземних інвестицій в українську ювелірну галузь, зокрема в науково–дослідні розробки.

Підвищення технічних стандартів до ювелірної продукції на українському ринку (впровадження «Блакитної книги щодо ювелірних сплавів з дорогоцінних металів» на основі «Блакитної книги з дорогоцінних металів» Всесвітньої Конфедерації ювелірів (CIBJO)), а також вилучення з обігу ювелірних виробів без відбитків державного пробірної клейма, або з відбитками підробленого державного пробірної клейма чи іноземного пробірної клейма.

Неефективність регуляторної політики Державної фіскальної служби, Міністерства фінансів України та Державної служби з питань безпечності харчових продуктів в сфері обігу дорогоцінних металів та каміння.

Відсутність системи внутрішнього контролю за обігом ювелірних виробів на українському ювелірному ринку, який раніше здійснювала Державна пробірної служба.

Проблема безпеки та надійності виробництва, а також оцінювання якості українських ювелірних виробів.

Вирішення цих трьох проблем полягає в поновленні Державної пробірної служби, або створенні нового контролюючого органу за сферою обігу дорогоцінного металу та каміння, що здійснюватиме перевірку процедури імпорту та експорту ювелірних виробів, їх гемологічну експертизу. Державну фіскальну службу, Міністерство фінансів України та Державну службу з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів слід усунути як неефективних регуляторів ювелірної галузі.

З метою покращення українського законодавства, його відповідності до міжнародних стандартів, необхідно запровадити норми та принципи Європейської Конвенції з контролю та клеймування виробів з дорогоцінних металів 1972 року, зокрема відповідальність за торгівлю ювелірними виробами без відбитків державного пробірної клейма або іноземного пробірної клейма, а також обмеження обігу дорогоцінних сплавів з домішками шкідливих елементів.

Оскільки Україна отримала запрошення на вступ від Депозитарію Конвенції ще в жовтні 2005 року, процес ратифікації та імплементації її норм у національне законодавство займе не більше року.

Очікувані результати від реалізації запропонованого плану дій:

- у короткостроковому періоді: щорічне зростання обсягів ювелірної продукції на українському ринку;
- у середньостроковому періоді: зменшення адміністративного втручання державних органів у господарську діяльність суб'єктів господарювання, які здійснюють виготовлення та/або реалізацію ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння;
- у довгостроковому періоді: відкритий доступ на ринок України ювелірної продукції, виготовленої в країнах – учасницях; відкритий доступ на ринки 19 інших країн – учасниць Конвенції ювелірної продукції, виготовленої в Україні, без додаткового клеймування в країнах призначення; реалізація експортного потенціалу вітчизняних товаровиробників.

Висновки

Таким чином, автором здійснено аналітичний огляд сучасного стану ювелірної галузі, державних

заходів 2014–2017 рр., що призвели до її занепаду, а також розроблено програму дій з відродження галузі. Із отриманих результатів дослідження можна зробити висновок, що неефективне державне управління, відсутність політичної волі до здійснення реформ, а також брак належної системи контролю в органах державної влади призводить до згубних наслідків в економіці країни.

Список використаних джерел:

1. Попівняк Ю. М. Проблеми функціонування ювелірної промисловості України у світовому контексті та шляхи їх розв'язання / Ю. М. Попівняк // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 9 (147). – С. 62–69.
2. Скубіліна А. В. Оцінка розвитку ринку ювелірних виробів в Україні [Електронний ресурс] / А. В. Скубіліна, В. М. Воловик // Економіка і Суспільство. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/62.pdf.
3. Артюх Т. М. Розвиток ринку ювелірних виробів в Україні [Електронний ресурс] / Т. М. Артюх, І. В. Григоренко. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/5_artyuh.htm.
4. Єфремова К.В. Особливості правового регулювання господарської діяльності на ринку виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння: Автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право». – Харків, 2009. – 20 с.
5. Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 44, ст.457 – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3268-17>.
6. U open EU. У 2017 році в країні ЄС було експортовано близько 270 кілограмів ювелірних виробів українського виробництва [Електронний ресурс] / U open EU – Режим доступу до ресурсу: https://d.facebook.com/uopeneu/?__tn__=CH-R.
7. Товарна структура зовнішньої торгівлі у січні-листопаді 2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1117_u.htm.
8. Союз ювелірів України. Звернення Союзу ювелірів України. Внаслідок ліквідації Державної пробірної служби нові виготовлювачі ювелірних виробів не можуть вийти на ринок. [Електронний ресурс] / Союз ювелірів України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://juvelir.org.ua/index.php?news=964&lang=ru>.
9. Союз ювелірів України. Союз ювелірів України не підтримує посилення відповідальності за правопорушення у сфері обігу ювелірних виробів. [Електронний ресурс] / Союз ювелірів України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://juvelir.org.ua/index.php?news=1781&lang=ru>.
10. Міністерство фінансів України. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0793-15>
11. Кабінет Міністрів України. Про затвердження переліку груп технічно складних побутових товарів, які підлягають гарантійному ремонту (обслуговуванню) або гарантійній заміні, в цілях застосування реєстраторів розрахункових операцій [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/231-2017-%D0%BF>.
12. Наказ від 22.06.2015 № 587 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства фінансів України». [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://законодавство.com/ukrajini-minfin/nakaz-vid-22062015-587-pro-viznannya-takimi-2015-45570.html>.

References

1. Popivnjak Ju. M. Problemy funkcionuvannja juvelirnoji promyslovosti Ukrajinu u svitovomu konteksti ta shljahy jih rozv'jazannja / Ju. M. Popivnjak // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2013. – № 9 (147). – S. 62–69.
2. Skubilina A. V. Ocinka rozvytku rynku juvelirnyh vyrobiv v Ukrajinі [Elektronnyj resurs] / A. V. Skubilina, V. M. Volovyk // Ekonomika i Suspil'stvo. – 2017. – Rezhym dostupu do resursu: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/62.pdf.
3. Artjuh T. M. Rozvytok rynku juvelirnyh vyrobiv v Ukrajinі [Elektronnyj resurs] / T. M. Artjuh, I. V. Grygorenko. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/5_artyuh.htm.
4. Jefremova K.V. Osoblyvosti pravovogo reguljuvannja gospodars'koji dijial'nosti na rynku vyrobiv iz dorogocinnyh metaliv i dorogocinnogo kaminnja: Avtoref. dys... kand. juryd. nauk: spec. 12.00.04 «Gospodars'ke pravo, gospodars'ko-procesual'ne pravo». – Harkiv, 2009. – 20 s.
5. Zagal'noderzhavna programa rozvytku mineral'no-syrovynnoji bazy Ukrajinu na period do 2030 roku [Elektronnyj resurs] // Vidomosti Verhovnoji Rady

Ukrainy (VVR), 2011, № 44, st.457 – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/3268-17>.

6. U open EU. U 2017 roci v krajiny JeS bulo eksportovano blyz'ko 270 kilogramiv juvelirnyh vyrobiv ukrajins'kogo vyrobnyctva [Elektronnyj resurs] / U open EU – Rezhym dostupu do resursu: https://d.facebook.com/uopeneu/?__tn__=CH-R.

7. Tovarna struktura zovnishn'oji torgivli u sichni-lystopadi 2017 roku [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu do resursu: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1117_u.htm.

8. Sojuz juveliriv Ukrainy. Zvernennja Sojuzu juveliriv Ukrainy. Vnaslidok likvidacii Derzhavnoji probirnoji sluzhby novi vygotovljuvachi juvelirnyh vyrobiv ne mozhut' vyjty na rynek. [Elektronnyj resurs] / Sojuz juveliriv Ukrainy. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: <http://juvelir.org.ua/index.php?news=964&lang=ru>.

9. Sojuz juveliriv Ukrainy. Sojuz juveliriv Ukrainy ne pidtrymuje posylennja vidpovidal'nosti za pravoporushennja u sferi obigu juvelirnyh vyrobiv. [Elektronnyj resurs] / Sojuz juveliriv Ukrainy. – 2016. – Rezhym dostupu do resursu: <http://juvelir.org.ua/index.php?news=1781&lang=ru>.

10. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Pro vyznannja takymy, scho vtratyly chynnist', dejakyh nakaziv Ministerstva finansiv Ukrainy [Elektronnyj resurs] / Ministerstvo finansiv Ukrainy. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0793-15>

11. Kabinet Ministriv Ukrainy. Pro zatverdzhennja pereliku grup tehnicno skladnyh pobutovyh tovariv, jaki pidljagajut' garantijnomu remontu (obslugovuvannju) abo garantijnij zamini, v ciljah zastosuvannja rejestratoriv

rozrahunkovyh operacij [Elektronnyj resurs] / Kabinet Ministriv Ukrainy. – 2017. – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/231-2017-%DO%BF>.

12. Nakaz vid 22.06.2015 № 587 «Pro vyznannja takymy, scho vtratyly chynnist', dejakyh nakaziv Ministerstva finansiv Ukrainy». [Elektronnyj resurs] // Ministerstvo finansiv Ukrainy. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakonodavstvo.com/ukrajini-minfin/nakaz-vid-22062015-587-pro-vyznannja-takimi-2015-45570.html>.

Дані про автора

Кириченко Євгенія Михайлівна,

магістр економіки (міжнародна економіка), Київсько-го національного університету імені Тараса Шевченка м. Київ, вулиця Васильківська, 90А, 03022
e-mail: yevgeniyakyrchenko@gmail.com

Данные об авторе

Кириченко Евгения Михайловна,

магістр економіки (международная экономика), Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

м. Киев, улица Васильковская, 90А, 03022

e-mail: yevgeniyakyrchenko@gmail.com

Data about the author

Yevheniia Kyrychenko,

Master of Economics (International Economics), of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, Vasilkovskaya st., 90A, 03022

e-mail: yevgeniyakyrchenko@gmail.com

Циркулярна економіка для умов України

У сучасному світі питання взаємодії суспільства і природи є одними з найбільш гострих проблем з числа тих, що стоять перед людством. На сьогодні стрімкий економічний розвиток спричинює значне зростання використання та, як наслідок, виснаження природних ресурсів. Це зумовлює необхідність пошуку нової економічної моделі, яка б могла розірвати зв'язок між економічним зростанням і виснаженням природних ресурсів.

У статті здійснено спробу розкрити основні особливості моделі циркулярної економіки, її принципи та механізми впровадження, а також сутність успішних практик, спрямованих на реалізацію ідеї. Особливу увагу приділено питанню переробки твердих побутових відходів. В сфері управління відходами Україна є очевидним аутсайдером серед європейських країн, а стан більшості полігонів і звалищ змушує говорити про суттєві ризики для довкілля та здоров'я населення. На основі проведеного регіонального аналізу сміттєзвалищ підкреслено потенційні можливості переробки від-